

Секція 16. Фінанси, гроші і кредит

Шумейко О.С.

студентка Інститут післядипломної освіти

КНУ ім. Т.Г. Шевченка, м. Київ, Україна

Особливості застосування методів та інструментів грошово-кредитної політики в Україні

Грошово-кредитна політика визначає напрями і можливості регулювання економіки монетарними методами. Розвиток сучасних економічних систем значною мірою визначається грошово-кредитною політикою, яка є основним ринковим регулятором стабільності й економічного розвитку. Зміст сучасної грошово-кредитної політики обумовлюється особливостями економічних систем, завданнями і межами державного втручання в економіку. Застосування грошово-кредитної політики та механізм її реалізації є концептуально обумовленими та визначають важливість та актуальність теми дослідження.

У сучасних ринкових економіках грошово-кредитна політика змінює межі свого впливу, взаємодіючи з бюджетно-фіскальною політикою. Використання сфери впливу і регулюючі можливості грошово-кредитної політики в сучасних ринкових економіках зосереджені на стабілізації економіки, забезпеченні зайнятості та стримуванні інфляції та потребують поглибленого дослідження. Проблематикою, пов'язаною з грошово-кредитною системою і монетарною політикою держави, займалися такі зарубіжні вчені, як М.Вудфорд, В.Курдіа, М.Фішер, Дж.П.Двайєр, Ф.Дюльгер, З.А.Оздемір. З українських учених, що займалися цією проблематикою, можна відзначити Є.А.Перепьолкіну, І.О.Лютого, Л.А.Кравченко, А.Г.Гончарук, А.П.Тапор, В.О.Шевчук.

Метою роботи є дослідження методів та інструментів грошово-кредитної політики в сучасній незалежній Україні.

Грошово-кредитна політика полягає у певній сукупності заходів у сфері грошового обігу й кредитів, які мають забезпечити стабільність національної валюти, створити сприятливі умови для стабільного економічного розвитку країни. Ситуація в грошово-кредитній сфері України є відбиттям і загальної ситуації в економіці України, і прорахунків її регуляторів, а також глобального економічного спаду. Одним із напрямків грошово-кредитної політики стало створення умов для переходу у перспективі до таргетування інфляції, тобто визначення в розмірах інфляції пріоритетних цільових орієнтирів грошово-кредитної політики. Однак втілення такої політики вимагає значного часу для створення сприятливих для неї умов. Інструментами грошово-кредитної політики є грошова система й грошова кредитна політика, соціально-економічна сутність грошової кредитної політики, розробка грошово-кредитної політики в Україні, грошово-кредитна політика Національного банку України. З метою впливу на кон'юнктуру, посилення чи послаблення валютних обмежень банк здійснює цілу низку заходів регулювання [3, с. 189]. Стаття 25 Закону України «Про Національний банк України» [1] визначає перелік основних економічних засобів і методів грошово-кредитної політики, метою яких є регулювання обсягу грошової маси. Цей перелік можна систематизувати, поділивши методи ГКП на дві групи.

1. Ринкові методи:

- визначення і регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків;
- процентна політика;
- рефінансування комерційних банків;
- управління золотовалютними резервами;

– операції з цінними паперами (крім цінних паперів, що підтверджують корпоративні права), у т. ч. з казначейськими зобов'язаннями, на відкритому ринку;

– емісія власних боргових зобов'язань та операції з ними.

2. Адміністративні методи:

– регулювання імпорту та експорту капіталу;

– запровадження на строк до шести місяців вимоги щодо обов'язкового продажу частини надходжень в інвалюті;

– зміни строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів;

– обов'язковий продаж валютних надходжень фізичних осіб, отриманий з-за кордону [5, с. 134].

Грошово-кредитна політика держави реалізується за допомогою комплексу інструментів для забезпечення рівномірного економічного зростання, посилення здатності ринкової економіки до саморегуляції, попередження та розв'язання проблем, що виникають під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників.

Процес урегулювання грошово-кредитної політики базується на ефективному застосуванні грошово-кредитних інструментів, що:

- справляє опосередкований і загальний вплив на економіку;

- характеризує державну економічну політику як монетаристську;

- передбачає розрив у часі між їх використанням та досягненням ефекту;

- є найдієвішим за умов надзвичайно поживавленої, “перегрітої” економіки.

Основними грошово-кредитними інструментами є: емісія грошей, зміна облікової ставки, валютне регулювання, кількісні обмеження кредиту, операції на відкритому ринку, зміна норм мінімальних резервів.

Емісія грошей – забезпечення економіки засобами обігу, платежу, нагромадження, а також покриття дефіциту державного бюджету.

Зміна облікової ставки має спрямовуватися на реалізацію цілей державного регулювання економіки. Так, стійка тенденція до зниження облікової ставки центрального банку для банків і підприємців означає:

- спрямування курсу економічної політики на стимулювання ділової активності;
- очікування інших інструментів у державному регулюванні економіки, які сприяють підвищенню ділової активності;
- необхідність коригування власних планів стосовно інвестицій, закупівель, збуту, зайнятості.

З підвищенням облікової ставки варто очікувати протилежних процесів.

Установлення розмірів обов'язкових резервів для банків передбачає збереження певної частини коштів банків (їхніх активів) у вигляді резервів на спеціальному рахунку в центральному банку країни. Мета цього заходу – захист інтересів кредиторів і вкладників (їхнє страхування), боротьба з інфляцією, контроль ціни національної грошової одиниці (шляхом штучного обмеження обсягів грошової маси).

Купуючи цінні папери в суб'єктів економіки, держава ніби надає їм кредит і таким чином збільшує кількість грошей в обороті, що стимулює економічну активність.

Зміна розмірів обов'язкових резервів – це потужний інструмент державного регулювання економіки та регулювання ризику ліквідності банківських операцій.

Продаж (випуск) цінних паперів, який здійснюється центральним банком через державні позики у фізичних чи юридичних осіб, обмежує вільні гроші (стримує економічну діяльність). У разі, коли держава викуповує свої боргові зобов'язання, обсяг грошей в обігу зростає. Таким

чином держава регулює обсяги грошових засобів в обороті й економічну діяльність.

Так само найважливішим інструментом удосконалення грошово-кредитної політики має стати вдосконалення системи рефінансування банків для стабілізації пропозиції грошей в економіці країни [4, с. 98].

Отже, застосування інструментів грошово-кредитної політики потрібне для подолання дисбалансів фінансової та економічної систем держави з метою забезпечення економічної безпеки. Зміни в макроекономічному середовищі під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів потребують пошуку нових гнучких підходів до проведення грошово-кредитного регулювання, що базуються на використанні цього інструментарію.

Список використаних джерел

1. Про Національний банк України : Закон України від 20 травня 1999 р., № 679–XIV // Голос України. – 1999. – № 112.
2. Авраменко О.О. Сучасні інструменти грошово-кредитної політики та їх роль у забезпеченні економічної безпеки держави [Електронний ресурс] / О. О. Авраменко // Наукові праці НДФІ. - 2014. - Вип. 3. - С. 104-110.
3. Бандурка О. О. Грошово-кредитна політика України [Електронний ресурс] / О. О. Бандурка // Європейські перспективи. - 2013. - № 4. - С. 188-191.
4. Бех М.С. Інструментарій грошово-кредитної політики України в післякризовий період [Електронний ресурс] / М.С. Бех, Н.Є. Кульчицька // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. - 2012. - Вип. 8(1). - С. 94-99.
5. Лановий В.В. Методи грошово-кредитної політики як фактор впливу на макроекономічні процеси в Україні [Електронний ресурс] / В. В.

Лановий // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. - 2014. - № 1. - С. 131–137.